

Nederlandse Voedsel- en
Warenautoriteit
*Ministerie van Landbouw,
Natuur en Voedselkwaliteit*

Samenvatting NVWA Handboek Voedings- en gezondheidsclaims (1.0)

Colofon

Auteur: Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit in samenwerking met Lugt Food Law (Marieke Lugt)

Versie 1.0: 27 januari 2021

Bezoekadres

Catharijnesingel 59
3511 GG Utrecht

Postadres

Postbus 43006
3540 AA Utrecht

Telefoon

0900-0388

Samenvatting NVWA Handboek Voedings- en gezondheidsclaims

1. Inleiding

Verordening (EU) Nr. 1169/2011 bevat voorschriften voor voedselinformatie aan consumenten. Het uitgangspunt is dat voedselinformatie niet misleidend mag zijn. Claims, inclusief voedings- en gezondheidsclaims, zijn een vrijwillige vorm van voedselinformatie. Vrijwillige voedselinformatie mag nooit misleidend, verwarrend of dubbelzinnig zijn (art. 36, lid 2 Verordening (EU) Nr. 1169/2011). Voor voedings- en gezondheidsclaims zijn nadere regels uitgewerkt op basis van de EU Claimsverordening (EG) Nr. 1924/2006. De bescherming van consumenten is één van de doelstellingen van deze regelgeving.

Een claim zegt iets over een levensmiddel. De Europese Claimsverordening bevat een ruime definitie van het begrip claim. Het gaat onder meer om iedere tekst, illustratie, symbool die direct of indirect aangeeft dat een levensmiddel bepaalde eigenschappen heeft.

Een voedingsclaim is een vrijwillige claim die stelt, de indruk wekt of impliceert dat een levensmiddel bepaalde heilzame voedingseigenschappen heeft. Zo'n claim gaat over nutriënten (voedingsstoffen) die een levensmiddel bevat of niet bevat, óf meer of minder bevat óf dat het minder energie bevat. Bijvoorbeeld, "rijk aan calcium", "vetvrij" en "light".

Een gezondheidsclaim is een vrijwillige claim die stelt, de indruk wekt of impliceert dat er een positief verband bestaat tussen een levensmiddel (of een bestanddeel daarvan) en de gezondheid. Gezondheidsclaims hebben vaak betrekking op fysiologische effecten, maar kunnen ook gaan over psychologische en afslankende/gewichtsbeheersende effecten, of betrekking hebben op ziekterisicobeperking of kinderen. Bijvoorbeeld "kalium draagt bij tot een normale werking van de spieren", "calcium en vitamine D helpen het verminderen van het verlies van botmineralen bij vrouwen na de menopauze. Een lage dichtheid van mineralen in de botten is een risicofactor voor botbreuken als gevolg van osteoporose", "essentiële vetzuren zijn nodig voor de normale groei en ontwikkeling van kinderen" en "glucomannan dat wordt gebruikt in de context van een energie beperkt dieet draagt bij aan gewichtsverlies".

In de praktijk zijn er ook nog de zogenaamde "on hold" gezondheidsclaims. Dat zijn gezondheidsclaims waarvan de beoordeling nog niet is afgerond op EU niveau. Vooralsnog vallen deze claims onder de overgangstermijn van artikel 28, lid 6 van de Claimsverordening. De meeste van deze claims gaan over kruiden. Voor het gebruik van een "on hold" gezondheidsclaim moet er een onderbouwing zijn op grond van algemeen aanvaard wetenschappelijk bewijs. Voor deze onderbouwing kan in de praktijk vaak informatie worden gevonden in het [Register of Questions](#) van de EFSA.

Verwijzingen naar algemene, niet-specifieke voordelen van een voedingsstof of een levensmiddel voor de algemene gezondheid zijn alleen toegestaan als zij samen gaan met een specifieke, daarmee verband houdende toegestane gezondheidsclaim.

Voor iedere toegestane voedings- of gezondheidsclaim is er een wettelijke basis opgenomen in een Europese verordening. Het [Europese Claims Register](#) is een

hulpmiddel om uit te zoeken welke voedings- en/of gezondheidsclaims zijn toegestaan en onder welke voorwaarden, inclusief de wettelijke basis in een EU verordening. Het Claims Register vermeldt ook welke claims niet zijn toegestaan.

Specifiek voor Nederland heeft de Keuringsraad Kennis en Advies gezondheidsreclame, in samenwerking met verschillende partijen (Neprofarm, NPN en FNLI) een [Richtsnoerdocument](#) voor het gebruik van gezondheidsclaims opgesteld met een daarbij behorende [Claimsdatabase](#). In deze database staan per voedingsstof de goedgekeurde bewoording(en) van een gezondheidsclaim en de toegestane en niet-toegestane alternatieve voorbeeldbewoordingen. Belangrijk daarbij is dat een claim gekoppeld moet worden aan een voedingsstof of ingrediënt.

De Claimsverordening is niet van toepassing op andere claims of vermeldingen dan voedings- en gezondheidsclaims, zoals "bevat mango", "zuiver plantaardig", "vegetarisch", "pindavrij" en "vrij van kunstmatige geur- en smaakstoffen". Deze claims moeten wel voldoen aan de eisen voor voedselinformatie (Verordening (EU) Nr. 1169/2011) en meer in het bijzonder mogen zij niet misleidend zijn (artikel 7 Verordening (EU) Nr. 1169/2011).

Medische claims zijn altijd verboden voor levensmiddelen. Een medische claim is een bewering over het voorkomen, behandelen of genezen van een ziekte. Bijvoorbeeld "glucosamine herstelt beschadigd kraakbeen". Omdat producten met een medische claim in de meeste gevallen onder de definitie van geneesmiddel vallen, handhaaft de NVWA het verbod op medische claims op basis van de Geneesmiddelenwet.

De informatie in het Handboek is vooral bedoeld voor het bedrijfsleven als hulpmiddel om te voldoen aan hun wettelijke verplichtingen bij het gebruik van voedings- en/of gezondheidsclaims. In het Handboek staan voorbeelden en tips van de NVWA om praktische handvatten te geven.

Check altijd op de website van de NVWA of u de meest recente versie van het Handboek gebruikt. Het Handboek wordt regelmatig aangepast, onder andere naar aanleiding van (grote) wijzigingen in de (EU) regelgeving.

Consumenten kunnen op de website van het [Voedingscentrum](#) informatie vinden over voeding- en gezondheidsclaims.

2. Waar vindt u de regels voor voedings- en gezondheidsclaims?

De Europese Verordening (EG) Nr. 1924/2006 is de basisverordening met voorschriften voor voedings- en gezondheidsclaims. Daarnaast bevatten diverse EU verordeningen regels voor het gebruik van deze claims of toelatingen van claims. De belangrijkste verordening is Verordening (EU) nr. 432/2012 met een lijst van toegestane gezondheidsclaims voor levensmiddelen die niet over ziekterisicobeperking en de ontwikkeling en gezondheid van kinderen gaan. Het [Europese Claims Register](#) bevat alle toegestane en niet-toegestane voedings- en gezondheidsclaims en kan als hulpmiddel worden gebruikt.

In Nederland geldt de Europese Claimsverordening rechtstreeks. De strafbaarstelling is geregeld in het Warenwetbesluit Informatie levensmiddelen.

Daarnaast bestaat er een Nederlands systeem van zelfregulering dat is ondergebracht bij de [Keuringsraad](#).

3. Hoe handhaaft de NVWA?

De NVWA is de aangewezen autoriteit voor de handhaving van levensmiddelenwetgeving en daarmee ook voor de handhaving van de regels voor voedings- en gezondheidsclaims en het verbod op medische claims. Het interventiebeleid voor voedings- en gezondheidsclaims is opgenomen in het [NVWA Specifiek interventiebeleid voedselinformatie levensmiddelen](#) (Staatscourant 2020, 61059). Het niet voldoen aan de regels voor deze claims wordt, afhankelijk van de aard en soort overtreding, gezien als een overtreding of een ernstige overtreding.

Omdat producten met medische claims in de meeste gevallen onder de definitie van geneesmiddel (naar aandiening) vallen en de levensmiddelenwetgeving dus niet van toepassing is, handhaaft de NVWA het verbod op medische claims op basis van de Geneesmiddelenwet. De boetes voor overtredingen van de Geneesmiddelenwet zijn in het algemeen hoger dan die voor overtredingen van de Warenwet.

Als levensmiddelenbedrijf kunt u met individuele vragen over regels en verplichtingen over voedings- of gezondheidsclaims niet terecht bij de NVWA. De NVWA adviseert nooit vooraf of het gebruik van een claim op een etiket of in een reclame-uiting voldoet aan de wet- en regelgeving. Hiervoor kunt u contact opnemen met uw branchevereniging of een adviesbureau gespecialiseerd in levensmiddelenwetgeving. U kunt ook uw claim vóóraf laten toetsen door de [Keuringsraad](#) Kennis en Advies gezondheidsreclame (zie hoofdstuk 9 van het Handboek).

4. Stappenplan: mag deze voedings- of gezondheidsclaim?

Een bedrijf dat een voedings- of gezondheidsclaim wil maken, moet nagaan of deze claim is toegestaan. Vooral voor gezondheidsclaims kan dit lastig zijn. Daarnaast moet voor het gebruik van een voedings- of gezondheidsclaim worden voldaan aan de algemene regels die gelden voor alle claims. En voor gezondheidsclaims moet ook worden voldaan aan de voorschriften die gelden voor alle gezondheidsclaims.

Het Handboek bevat 4 stappenplannen voor het gebruik van respectievelijk een voedingsclaim, een artikel 13 gezondheidsclaim, een artikel 14 gezondheidsclaim en een "on hold" gezondheidsclaim. Voor meer uitleg over de verschillende soorten claims, zie hoofdstuk 5 van het Handboek.

5. Definities en onderscheid voedings- en gezondheidsclaim

Een claim zegt iets over een levensmiddel. De Europese Claimsverordening bevat een ruime definitie van het begrip claim. Het gaat om iedere tekst of illustratie die direct of indirect aangeeft dat een levensmiddel bepaalde eigenschappen

heeft. De Claimsverordening bevat alleen voorschriften over voedings- en gezondheidsclaims.

In onderstaande tabel staat een samenvatting van de verschillende soorten voedings- en gezondheidsclaims, met daarbij een voorbeeld, de wettelijke basis in de Europese Claimsverordening (EG) Nr. 1924/2006 en de belangrijkste kenmerken:

Soort claim en voorbeeld	Artikel Ver. 1924/2006	Kenmerken
<u>Voedingsclaims:</u>		
1. Voedingsclaim <i>B.v. rijk aan calcium</i>	Art. 8 en bijlage	- over voedingsstoffen of energie die het levensmiddel bevat of niet bevat
2. Vergelijkende voedingsclaims <i>B.v. 35% minder vet</i>	Art. 9 en bijlage	- over voedingsstoffen of energie die een levensmiddel meer of minder bevat
<u>Gezondheidsclaims:</u>		
1. Artikel 13 gezondheidsclaim <i>B.v. calcium draagt bij tot een normale werking van de spieren</i>	Art. 13.1 of art. 13.5	- verwijst naar "normale" rol van een voedingsstof bij groei en ontwikkeling en functies van het lichaam - "draagt bij aan [normale functie]"
2. Claim over ziekterisicobeperking <i>B.v. calcium helpt het verlies van botmineralen bij vrouwen in de menopauze te verminderen. Een lage botmineraaldichtheid is een risicofactor voor botbreuken door osteoporose</i>	Art. 14, 1, a	- verwijst naar beperking van een ziekterisicofactor bij de mens - "verlaagt [risicofactor op ziekte]"
3. Claim over ontwikkeling en gezondheid van kinderen (kinderclaim) <i>B.v. calcium is nodig voor een normale groei en ontwikkeling van het beendergestel van kinderen</i>	Art. 14, 1, b	- gericht op zuigelingen (6-12 maanden) of jonge kinderen (1-3 jaar) - verwijst alleen naar gezondheid en groei van kinderen (indicatie leeftijd tot 18 jaar) met wetenschappelijke onderbouwing alleen voor kinderen
4. "On hold" gezondheidsclaims <i>B.v. over rol van tijd in relatie tot ademhaling (ID 4166-4168)</i>	Strikt genomen geen aparte categorie claims. Valt onder overgangstermijn in art. 28, lid 6	- aanvraag ingediend vóór 1 januari 2008 - nog niet beoordeeld door EFSA of Europese toelatingsprocedure nog niet afgerond - voor gebruik moet er onderbouwing zijn op grond van

		algemeen aanvaard wetenschappelijk bewijs
--	--	--

6. Voorschriften voor alle voedings- en gezondheidsclaims

De Claimsverordening (EG) Nr. 1924/2006 is van toepassing op voedings- en gezondheidsclaims die worden gebruikt in commerciële mededelingen over levensmiddelen die bestemd zijn om als zodanig aan de eindverbruiker te worden geleverd. Het gaat er hierbij om of de commerciële mededeling gaat over een product dat is bestemd voor consumenten.

Commerciële mededelingen zijn alle mededelingen die er op gericht zijn om de verkoop van een product te bevorderen. Dit gaat niet alleen over etikettering, maar ook over de presentatie van levensmiddelen en om reclame gemaakt voor levensmiddelen. Bijvoorbeeld reclamefolders, tv-commercials, presentaties in winkels, product reviews, presentaties via internet en sociale media. Het is niet altijd eenvoudig om vast te stellen wat wel en wat niet-commerciële communicatie is. Dit verschilt van geval tot geval. Een belangrijk criterium is of de consument de verbinding zal leggen tussen de mededeling en een specifiek product of een specifiek ingrediënt in een product waarop de mededeling betrekking heeft.

De Claimsverordening is ook van toepassing op niet-voorverpakte levensmiddelen, alcoholische dranken, handelsmerken, merknamen of fantasienamen, generieke omschrijvingen en levensmiddelen die worden geleverd aan horeca en instellingen.

Naast voedings- of gezondheidsclaim kunnen ook diverse andere soorten claims worden gebruikt op een etiket, een website, een folder of in een reclame etc. Voorbeelden zijn: "bevat aardbei", "veganistisch", "geen kleurstoffen", "vrij van kunstmatige geur- en smaakstoffen", "natuurlijk", "vers", "volgens oma's recept", "pindavrij" etc. Deze claims vallen niet onder de Europese Claimsverordening, maar zij moeten wel voldoen aan de regels voor voedselinformatie voor consumenten en in het bijzonder aan het verbod op misleiding (artikel 7 Verordening (EU) Nr. 1169/2011). Voor meer informatie over de regels voor voedselinformatie, zie het [NVWA Handboek Etikettering van levensmiddelen](#)).

In de artikelen 3 en 5 van de Claimsverordening (EG) Nr. 1924/2006 is een aantal algemene beginselen en voorwaarden opgenomen waaraan altijd moet worden voldaan bij iedere voeding- en/of gezondheidsclaim. Zo mag een claim bijvoorbeeld nooit misleidend zijn en de claim moet begrijpelijk zijn voor de consument. Claims moeten wetenschappelijk zijn onderbouwd en voedingswaardevermelding is verplicht.

Het [Europese Claims Register](#) kunt u gebruiken als hulpmiddel. Het bevat de volgende informatie:

- toegestane voedingsclaims en de gebruiksvoorwaarden daarvoor en de wettelijke basis;

- toegestane gezondheidsclaims, de gebruiksvoorwaarden, EFSA opinie en de EU verordening(en) op grond waarvan de gezondheidsclaim is toegestaan; en
- niet-toegestane gezondheidsclaims en de reden voor de niet-toelating met de daarbij behorende EFSA opinie en EU verordening, indien van toepassing (niet voor groot aantal artikel 13, lid 1 gezondheidsclaims die zijn afgewezen voordat Lijst in Verordening (EU) 432/2012 werd opgesteld).

7. Voedingsclaims

Een voedingsclaim is een vrijwillige claim die beweert dat een levensmiddel bepaalde heilzame voedingseigenschappen heeft doordat het een (voedings-)stof wel of niet, óf meer of minder bevat óf dat het minder energie bevat. Het gaat over de samenstelling van het levensmiddel. Binnen de voedingsclaims bestaat een aparte groep van vergelijkende voedingsclaims. De algemene regels voor claims beschreven in hoofdstuk 6 van het Handboek gelden ook voor voedingsclaims.

De voedingsclaims die zijn opgenomen in de bijlage van de Claimsverordening zijn de enige voedingsclaims die zijn toegestaan. Deze voedingsclaims moeten voldoen aan de voorwaarden die zijn genoemd in de bijlage van de Verordening. Voedingsclaims die niet zijn opgenomen in de bijlage van de Claimsverordening of voedingsclaims die niet eenzelfde betekenis hebben als voedingsclaims in de bijlage zijn niet-toegestane voedingsclaims. Voorbeelden van niet-toegestane voedingsclaims zijn: "bevat geen transvetzuren", "cholesterolvrij" of "laag in eiwit".

Vergelijkende voedingsclaims vergelijken de samenstelling van een levensmiddel met die van een reeks levensmiddelen van dezelfde categorie die geen claim kunnen hebben. Deze vergelijking is hét verschil met voedingsclaims die gaan over één levensmiddel of categorie van levensmiddelen.

Als een vergelijkende voedingsclaim wordt gemaakt, dan moet het verschil in hoeveelheid van de nutriënt en/of de energetische waarde worden vermeld en het product/de producten waarmee wordt vergeleken. Deze vergelijking moet betrekking hebben op dezelfde categorie levensmiddelen. De vergelijking moet een significante vergelijking zijn. Als de claim "verlaagde energetische waarde" wordt gebruikt, dan moet(en) de eigenschap(pen) worden vermeld waardoor dit is verlaagd. De claim "verhoogd gehalte aan [naam van de nutriënt]" mag alleen worden gebruikt voor nutriënten (niet voor andere stoffen) en niet voor vitamines en mineralen. Bij de claim "verlaagd gehalte aan suikers" moet het gehalte aan suikers minimaal 30% lager zijn én de hoeveelheid energie van het levensmiddel waarvoor de claim wordt gemaakt moet gelijk of lager zijn dan in een soortgelijk levensmiddel. Voor het gebruik van de claim "light" of "lite" gelden dezelfde voorwaarden als voor de claim "verlaagd" én bij de claim "light" of "lite" moet worden vermeld welke eigenschap(pen) het product light/lite maakt/maken.

Voorbeelden van niet-toegestane vergelijkende voedingsclaims zijn "even veel als" of "super light".

8. Gezondheidsclaims

Een gezondheidsclaim is een vrijwillige claim die stelt, de indruk wekt of impliceert dat er een positief verband bestaat tussen een levensmiddel (of een bestanddeel daarvan) en de gezondheid. Gezondheidsclaims moeten wetenschappelijk zijn onderbouwd en begrijpelijk zijn voor de consument. De *European Food Safety Authority* (EFSA) adviseert over de wetenschappelijke onderbouwing die aan een gezondheidsclaim ten grondslag ligt. De Europese Commissie beslist of een gezondheidsclaim wordt toegestaan en dat wordt vastgelegd in een Europese verordening.

In de Claimsverordening (EG) Nr. 1924/2006 wordt onderscheid gemaakt tussen 3 soorten gezondheidsclaims: artikel 13 gezondheidsclaims, gezondheidsclaims inzake ziekterisicobeperking en kinderclaims. Daarnaast zijn er in de praktijk nog "on hold" gezondheidsclaims. Deze claims zijn vooral over kruiden of botanicals en kinderclaims. Als alle "on hold" claims definitief zijn beoordeeld, dan zal deze groep van claims verdwijnen.

Gezondheidsclaims zijn verboden, tenzij zij in overeenstemming zijn met de algemene en specifieke voorschriften voor gezondheidsclaims, een vergunning is verleend voor deze claims nadat een Europese toelatingsprocedure is doorlopen én zij zijn opgenomen als toegestane claim in het Europese Claims Register op basis van Europese verordeningen.

Naast de algemene regels voor voedings- en gezondheidsclaims beschreven in hoofdstuk 6 van het Handboek, gelden voor alle gezondheidsclaims, inclusief de "on hold" gezondheidsclaims, voorschriften over:

- verplichte vermeldingen, zoals een bewering waarin wordt gewezen op het belang van een gevarieerde, evenwichtige voeding en een gezonde levensstijl;
- verwijzingen naar voordelen voor de algemene gezondheid; deze zijn alleen toegestaan als zij gepaard gaan met een specifieke toegestane ("on hold") gezondheidsclaim en deze specifieke gezondheidsclaim moet het algemene voordeel voldoende kunnen onderbouwen. Bijvoorbeeld, een algemene verwijzing over "weerstand" mag als deze samengaat met de toegestane claim "vitamine C draagt bij aan de normale werking van het immuunsysteem". Of beweringen over "gezond", "hartgezondheid", "mentale energie", "spijsvertering" die gepaard moeten gaan met een toegestane gezondheidsclaim. Een voorbeeld van een niet-toegestane algemene verwijzing is "tegen veroudering" omdat er geen goedgekeurde gezondheidsclaim is die een relatie legt tussen een voedingsstof en "tegen veroudering"; en
- beperkingen op het gebruik van bepaalde gezondheidsclaims, zoals het verbod om iets te zeggen over de snelheid of mate van gewichtsverlies.

9. Keuringsraad Kennis en Advies gezondheidsreclame

Op basis van zelfregulering heeft de [Keuringsraad Kennis en Advies Gezondheidsreclame](#) (kortweg Keuringsraad) in Nederland een belangrijke rol op het terrein van voedings- en gezondheidsclaims. Deze zelfregulering houdt in dat de industrie, media en adverteerders zelf op basis van de wetgeving en in samenspraak met de toezichthouders regels hebben opgesteld waaraan publieksreclame moet voldoen. De Keuringsraad ziet toe op de naleving van die

regels. Daarnaast kunnen bedrijven hun voedings- of gezondheidsclaims preventief (vóóraf) laten toetsen door de Keuringsraad.

De NVWA en de Keuringsraad werken nauw samen en een goedkeuring van een reclame-uiting vóóraf door de Keuringsraad voorkomt dat de NVWA een maatregel neemt tegen die reclame-uiting. De NVWA spreekt een bedrijf dat een door de Keuringsraad vooraf goedgekeurde reclame-uiting heeft gebruikt, daarop niet rechtstreeks aan en zal hiervoor contact opnemen met de Keuringsraad.

De Keuringsraad heeft diverse documenten over gezondheidsclaims gepubliceerd op haar website. In de [Handleiding gezondheidsclaims voor levensmiddelen \(Richtsnoerdocument Keuringsraad\)](#) staan praktische handvatten voor het gebruik van claims om te voldoen aan de Claimsverordening. Samen met verschillende partijen (Neprofarm, NPN, FNLI) is een [Claimsdatabase](#) ontwikkeld met voorbeelden van toegestane gezondheidsclaims per nutriënt. Het is belangrijk dat een claim wordt gekoppeld aan een nutriënt (b.v. eiwit: "product X bevat eiwit; eiwit draagt bij aan [gezondheidseffect invullen]). In de database staan per nutriënt de goedgekeurde voorbeeldbewoording, de voorwaarden voor het gebruik van de claim en de toegestane en niet-toegestane alternatieve voorbeeldbewoordingen.

Alleen voor het gebruik van "on hold" gezondheidsclaims kan nog gebruik worden gemaakt van de [Indicatieve lijst gezondheidsaanprijzingen](#). Als een "on hold" gezondheidsclaim is toegestaan volgens het [Stappenplan](#) van de Keuringsraad, dan moet er een onderbouwing zijn voor de claim op grond van algemeen aanvaard wetenschappelijk bewijs, en vooral over feit dat er voldoende van de werkzame stof aanwezig is in het product voor het geclaimde effect.

10. Specifieke onderwerpen

In het laatste hoofdstuk van het Handboek worden enkele specifieke onderwerpen toegelicht die te maken hebben met claims in het algemeen en die breder zijn dan de voedings- en gezondheidsclaims die vallen onder de Europese Claimsverordening.

Deze onderwerpen zijn: het verbod op medische claims, claims voor voeding voor specifieke groepen, beauty claims, technische claims, beweringen over glutenvrij en zeer laag glutengehalte, en beweringen over lactose-vrij en lactose-arm.

Daarna worden claims voor een enkele specifieke groepen van producten toegelicht: maaltijdvervangende producten voor gewichtsbeheersing, afvalproducten die geen maaltijdvervangend product voor gewichtsbeheersing zijn en sportvoeding.